

УДК 811.111:81'42

ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНИХ ІМЕН ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ АНГЛОМОВНИХ КРАЇН ЯК ЗАСІБ МОВЛЕННЄВОЇ ОЦІНКИ

Бідна К.С., аспірант

Кіровоградський державний педагогічний університет

У статті розкривається один із аспектів формування політичного іміджу. Досліджується здатність власних імен політичних лідерів англomовних країн набувати оцінних конотацій і виступати в ролі засобу мовленнєвої оцінки. Розглядаються основні способи оціночного словотвору на базі політичних антропонімів. Подаються типові моделі творення відонімних дериватів. Основні положення статті ілюструються прикладами з автентичних джерел.

Ключові слова: власне ім'я (онім), політичний лідер, оцінна конотація, аббревіатура, словотвірна модель, афіксація, словоскладання, контамінація.

В статье раскрывается один из аспектов формирования политического имиджа. Исследуется способность собственных имен англоязычных политических лидеров приобретать оценочные коннотации и выступать в роли средства оценки. Рассматриваются основные способы оценочного словообразования на базе политических антропонимов. Основные положения статьи иллюстрируются на примерах из аутентичных источников.

Ключевые слова: имя собственное, политический лидер, оценочная коннотация, аббревиатура, словообразовательная модель, аффиксация, словосложение, контаминация.

Bidna K.S. THE USAGE OF THE PROPER NAMES OF THE ENGLISH POLITICAL LEADERS AS A MEANS OF LINGUISTIC EVALUATION

The article discusses one of the aspects of creation political image. In particular, the ability of proper names of the English-speaking political leaders to acquire evaluative connotations and to appear as a means of evaluation is researched. The basic means of evaluative word formation on the basis of political anthroponyms are considered. The basic results of the investigation are illustrated by the examples from the authentic sources.

Key words: proper name, political leader, assessment connotation, abbreviation, word-formation model, affixation, word compounding, contamination.

Постановка проблеми. Сучасна англійська мова збагачує лексику різноманітними засобами. Процес творення нових слів є підтвердженням того, наскільки гнучким є мислення людини стосовно словника, яким вона оперує. «Внутрішній» лексикон не є фіксованим словником із певною кількістю інформації про кожне слово. Це активна система, усередині якої постійно формуються нові зв'язки між значеннями та словами [11, с. 167].

Головним способом такого збагачення є формування нових слів із власного мовного матеріалу з використанням мовних способів і засобів словотворення. Творення нових слів відбувається переважно на базі загальних назв, проте для формування похідних лексем можуть слугувати і власні імена, зокрема антропоніми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення онімної та відонімної лексики почалося порівняно недавно. Загалом це були праці, що вивчали онімні оказіоналізми здебільшого апелювативного характеру [9]. Помітними працями останніх років, в яких аналізувалися оказіональні новотвори, мотивовані власними іменами, є дослідження Є.С. Отіна

[8] та М.С. Касьяненко [4]. Зазначені вчені вперше в лінгвістичній практиці торкнулися питань функціонування онімів у мові газети та публіцистики, а також розглянули найпродуктивніші словотвірні моделі на матеріалі російської мови. Щодо вивчення функціонування онімних та відонімних утворень в англійській мові, зокрема в англomовних друкованих засобах масової інформації в передвиборчому дискурсі, то воно сьогодні є досить актуальним. Онімним та відонімним оказіоналізмам англійської мови присвячене дослідження О.В. Кисельової [5], вивченню семантичних та функціональних характеристик символічних власних імен сучасної англійської мови приділяє увагу Т.С. Олійник [7]. У зарубіжній лінгвістиці певною мірою торкається цього питання Дж. Ейтчисон [1], вивчаючи можливості правильного декодування онімних новотворів реципієнтами повідомлень.

Нам здається, що цікавим і необхідним напрямком таких досліджень є вивчення функціонування новостворених власних назв у передвиборчому дискурсі друкованих джерел англomовних країн, зокрема Сполучених Штатів Америки, через їхню властивість від-

дзеркалювати зміни соціального середовища не лише у своїй країні, а й в усьому світі.

Актуальність нашого дослідження визначається необхідністю комплексного аналізу особливостей використання та функціонування антропонімів як засобів мовленнєвої оцінки та як твірних основ у системі словотвору сучасної англійської мови та виявлення шляхів, способів і механізмів формування дериватів на базі власних імен, зокрема власних імен політичних лідерів англомовних країн.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення особливостей і закономірностей творення дериватів на базі власних імен політичних лідерів англомовних країн у сучасній англійській мові, а також аналіз їх функцій як засобів мовленнєвої оцінки.

Об'єктом дослідження слугували антропоніми, зокрема імена політичних лідерів англомовних країн, які стали основою для деривації в англійській мові. Предметом вивчення та аналізу є способи формування дериватів від власних імен політиків та їх функціонування в мовленні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Власні імена видатних політичних діячів минулого, неординарних особистостей, котрі закарбувалися в пам'яті людей своїми вчинками й політичними діями, зовнішнім виглядом, рисами характеру або мовленнєвими особливостями, набувають фонової конотації (наприклад, А. Лінкольн – чесність). При їх згадці у свідомості реципієнтів (за умови, що вони володіють відповідною культурологічною інформацією) виникають стійкі асоціації, активізуються певні емоції.

Т.А. Ненашева зазначає, що імена сучасних відомих у соціумі осіб відзначаються багатством і різноманітністю оцінних конотацій, їх нестійкістю, залежністю від нових подій, зміною знака оцінки у зв'язку з певними діями особи, що викликають емоційну реакцію носіїв мови [6, с. 12].

Здатність власного імені будь-якого політика набувати аксіологічних і фонових конотацій, викликати певні асоціації в реципієнтів може виконувати регулятивну функцію та функцію впливу. Наприклад, у політичних текстах рекламно-пропагандистського характеру з метою створення привабливого іміджу сучасних політичних діячів часто фігурують власні імена відомих політиків минулого, які мають гарну репутацію й користуються повагою й любов'ю народу. У політичних текстах агітаційного характеру часто наводяться цитати з промов видатних політиків, нові

політики порівнюються з попередніми політичними діячами, автоматично акумулюючи позитивні якості своїх успішних попередників. Наприклад: *“Mr. Obama has demonstrated a unique ability to invoke passion among his supporters. This is partly because at his best he may be the finest public speaker of his generation: a man who echoes John Kennedy and Martin Luther King but nevertheless speaks in a voice that is all his own.”* [2].

У цьому прикладі підкреслюються ораторські здібності політика Барака Обама вигідним для нього порівнянням із Джоном Кеннеді й Мартіном Лютером Кінгом. Імплицитно йде підтекст: молодий, перспективний політик, порівняно з Мартіном Лютером Кінгом схожість ще й за кольором шкіри (обидва – темношкірі).

Інший варіант порівняння, відзначений нами під час дослідження, – подібність за іменем. У цьому випадку йдеться про застосування аббревіатур. Аббревіатура JFK, яка часто використовувалася замість повного імені Джона Кеннеді, збігається з аббревіатурою іншого політика – демократа Джона Керрі, що брав участь у президентській кампанії 2004 р. У свідомості американців ясно закарбувався образ молодого, енергійного, успішного політика Джона Кеннеді. Прибічники Джона Керрі під час виборчої кампанії 2004 р. безуспішно намагалися використовувати харизму Дж. Кеннеді для підняття рейтингу свого кандидата, приписуючи йому якості його тезки. Однак у Джона Керрі спостерігався явний дефіцит здатності подобатися виборцям (one of his biggest handicaps – the likeability gap) – *“John Kerry is no Ronald Reagan (though one supporter recently introduced him twice as John Kennedy)”* [2].

У цьому прикладі ім'я Рональда Рейгана згадується не на користь Джона Керрі, оскільки Рейган користувався любов'ю у виборців. У наступному прикладі з тієї ж статті наводиться ім'я іншого політика – демократа Майкла Дукакіса, який має репутацію політичного невдахи; в асоціації з Джоном Керрі імплицитно мається на увазі політична слабкість самого Керрі, через що його шанси на перемогу в президентських виборах значно зменшуються. *“It is unfortunate that Mr. Kerry's old boss in Massachusetts, Michael Dukakis, is forever associated with the idea that an election can be about competence rather than ideology.”* [2].

У процесі дослідження ми також розглянули питання формування оцінної лексики на базі політичних антропонімів. У текстах,

відібраних нами як емпіричний матеріал, такі одиниці траплялися неодноразово. Наведемо кілька найбільш типових словотворчих моделей.

Афіксація

Власне ім'я + суфікс іменника:

N+ -ism/ -ist/ -ite

Clintonism, Thatcherism, Blairism – політичні теорії та погляди, течії, що відрізняються амбівалентністю оцінки, оскільки виборці можуть схвалювати або не схвалювати (засуджувати) політику того чи іншого діяча.

Clintonist – послідовник політичної течії, очолюваної Б. Клінтоном. Оцінка буде негативна в тому випадку, якщо у носіїв фонових знань ім'я президента Клінтона викликає стійкі асоціації зі скандалом із Монікою Левінські. В інших випадках можлива й позитивна оцінка слова.

Clintonite, Trotskyite, Blairite, Thatcherite, Romneyite, Obamaite – позначення близької співпраці, а також соратника, прихильника, що відрізняється деяким фанатизмом стосовно зазначеного діяча. Ці лексичні одиниці, також утворені суфіксальним способом, наділені негативною конотацією й мають зневажливо-іронічний відтінок. Хоча не виключено, що знак оцінки може варіюватися залежно від контексту. Наведемо приклад: *"Caitlin Carroll, a typical Romneyite, said she admired the way the zillionaire ex-governor approaches problems: he surrounds himself with clever people and asks questions. He gets things done, she said, and his Mormon faith is none of her business"* [3].

Цей приклад ілюструє фанатичне ставлення до політика, чиє прізвище становить основу оцінної маркованої номінації, а негативну оцінку отримує референт, яка характеризується як «типовий Ромні», людина, яка сліпо вірить у колишнього губернатора.

2. Власне ім'я + суфікс прикметника:

N + -ian / -esque

Clintonian, Nixonian – (клінтонівський, ніксонівський). Утворені цим способом прикметники мають у своєму складі ім'я політика, позначають дії, погляди, характерні для цього політика й практикуються референтом. Знак оцінки також непостійний, у нижченаведеному контексті лексичні одиниці мають негативне оцінне значення. Наведемо приклад: *"Mrs Clinton's assaults on Mr Obama were not very pretty – particularly her Nixonian assurance that her rival is not a Muslim "as far as I know."* [3].

Дії Хілларі Клінтон, що характеризуються як «ніксонівська впевненість», набувають нега-

тивної оцінки, оскільки саме ім'я президента Ніксона містить негативні фонові конотації.

У випадку зі словом *Clintonian* нами була відзначена субстантивація прикметника й трансформація його в загальний іменник (загальну назву) (*The Clintonians* – «прихильники подружжя Клінтонів»). Це слово виникло ще в період передвиборчої боротьби в США у 2008 р. (хоча відслідковується й у текстах 2016 р.) і відразу набуло зневажливо-іронічної оцінної конотації. Слово відрізняється певною оригінальністю. Це перший випадок в історії США, коли дружина колишнього президента прагне зайняти головний пост у країні, а її чоловік їй у цьому активно допомагає. Проілюструємо сказане на прикладі: *"The Clintonians like to describe their bosses as complementary figures who act as "force multipliers."* [2].

Reaganesque, Hillaryesque – значення суфікса: «подібно до цього політика, схоже на цього політика, як зазначений політик» (по-рейганівськи, подібно Хілларі). Зазначені номінації відрізняються тим, що можуть характеризувати як хороші, так і погані дії політиків, чий імена покладені в основу номінації.

Наступний відзначений нами спосіб емоційно-оцінного словотвору – словоскладання. На думку М.С. Ретунської, серед основних засобів емоційно-оцінної номінації, створюваної шляхом комбінації лінгвістичних елементів, словоскладання становить найбільший інтерес, оскільки, будучи активним ще в давньоанглійській мові, цей спосіб словотворення не втратив своєї активності й сьогодні: більше однієї третини всіх новоутворень у сучасній англійській мові – складні слова [10, с. 88].

Словоскладання

Власне ім'я + ім'я загальне:

N вл. + N заг.

Hillarycare – оціночна номінація у значенні «турбота про Хілларі» відрізняється значним ступенем пейоративності, оскільки імпліцитно мається на увазі політична несамостійність Хілларі Клінтон. Той факт, що кандидат у президенти постійно потребує порад із боку чоловіка, значною мірою дискредитує її як політика.

Hillaryland / Obamaworld – аксіологічні номінації, що характеризують політичне суперництво двох політиків, які перебувають в одній партії, тому також викликають швидше негативні оціночні судження. У період передвиборчої кампанії внутрішньопартійні розбіжності поставили демократичну партію США на межу поділу на дві різні фракції, які підтримуються двома антагоністичними категоріями громадян, розділених

за принципом соціальної нерівності: “*wine-track*” and “*beer-track*” *Democrats*. Той факт, що два лідери однієї партії в політичній боротьбі вдаються до суперечок і взаємних образ, уже явно демонструє слабкість партії. Це не тільки значно погіршує імідж демократичної партії США, а й дискредитує її лідерів.

Blairmania, *Obamania* / *Obamaniacs* – аксіологічні номінації, що характеризують політичний галас і ажіотаж, пов’язаний з іменами зазначених політиків. Слово *mania* вже має негативний зміст, закріплений у денотаті (психічний розлад, хвороблива пристрась). Це не тільки відхилення від норми, а й вищий ступінь фанатизму, що оцінюється негативно. Похідне від *Obamania* слово *Obamaniacs* має зневажливо-негативний відтінок, так як характеризує і висміює людей, чие захоплення ідеями цього політика і сліпа віра в нього як в месію доходять до фанатичного поклоніння.

Контамінація

Наступний визначений нами спосіб оцінного словотвору на основі антропонімів – контамінація. Слова, утворені способом навмисного скорочення й об’єднання вихідних лексичних одиниць, містять різноманітні емоційно-оцінні відтінки: зневажливі, іронічні, жартівливі.

М.С. Ретунська відзначає незвичайну форму, компактність і виразність подібних слів, за якою стоїть глузливе, несерйозне ставлення до об’єкта номінації [10, с. 95].

1. Власне ім’я + ім’я загальне:

повне N вл. + скор. N заг.

Наприклад: “*The result of Obamanomics in the 2010s is likely to be that high levels of federal spending force more and more tax increases which slow economic growth and ultimately depress government revenues*»; «*Just as it took Bill Clinton to create Clintonomics, so the new economic agenda will depend on who takes charge of the party.*” [3].

За тим же принципом складені аксіологічно марковані номінації *Nixonomics*, *Reaganomics*, котрі мають явно негативну оцінку. Імплицитно маються на увазі недалекоглядні, абсурдні дії політичного лідера в економічній галузі країни.

Reagan + satellite = Reaganlite

У досліджуваних текстах політичних статей нам траплялося слово *Reagan-lite*, утворене також шляхом контамінації. Воно має жартівливо-зневажливе конотативне значення (рейгановець, союзник, прихильник поглядів зазначеного політика, супутник).

2. Власне ім’я + власне ім’я:

скор. N вл. + скор. N вл.

Скорочуються обидва власних імені з подальшим їх об’єднанням.

Blair + Thatcher = Blatcher

Bill + Hillary = Billary

Подібні слова орієнтовані соціально-прагматично, мають негативну оцінку й дуже експресивні. У першому випадку номінація, утворена шляхом контамінації імен двох британських прем’єр-міністрів, висміює наміри Блера уподібнитися більш успішному й волелюбному політику – Маргарет Тетчер. У другому випадку злиття імен двох американських політиків сприяє імплікації залежності одного політичного діяча від іншого, у нашому випадку – неодноразово згадуваної політичної несамостійності Хілларі Клінтон.

“*Surely, Prime Minister Blatcher will want not only to resist the encroachments of the coming European constitution, but to lead «new» Europe against the integrationist project of the evil Franco-German axis?*”

“*The Billary campaign is in turmoil.*”

“*The Clintons have fought a leaden and nasty campaign. <...> the prospect of a “Billary presidency.”* [2].

Висновки з проведеного дослідження.

Наші спостереження дозволяють зробити висновок, що найбільш продуктивними способами оцінного словотвору на базі політичних антропонімів є афіксація, словоскладання й контамінація. Найчастіше номінації, утворені цими способами, мають амбівалентну оцінку. Виступаючи оцінними засобами, вони ілюструють оцінне ставлення як до політика, чие ім’я покладено в основу номінації, так і до об’єкта, що характеризується за допомогою цих номінацій. Власні імена відомих політичних лідерів минулого, а також аббревіатури імен власних політиків, наділені фоновими й оцінними конотаціями, можуть бути засобом оцінки в характеристиці менш відомих або нових політичних діячів із метою меліоризації або пейоризації їхнього іміджу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Aitchison J. Words in the mind / J. Aitchison. – Oxford UK, Cambridge USA : Blackwell, 1994. – 290 с.
2. The Economist [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economist.com/>.
3. The Wall Street Journal [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wsj.com/>.
4. Касьяненко Н.Е. Окказиональные онимы и отонимные окказионализмы в русском языке : дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / Н.Е. Касьяненко ; Днепропетровский государственный университет. – Днепропетровск, 1991. – 229 с.

5. Киселева Е.В. Онимные и отонимные окказионализмы в английском языке: дис .... канд. филол. наук: 10.02.04 / Е.В. Киселева ; Донецкий государственный университет. – Донецк, 2000. – 246 с.
6. Ненашева Т.А. Специфика коннотативного значения американских антропонимов : автореф. дис. ... канд. филол. наук / Т.А. Ненашева. – Н. Новгород, 1993. – 16 с.
7. Олійник Т.С. Семантичні та функціональні характеристики символічних власних імен в сучасній англійській мові : дис .... канд. філол. наук: 10.02.04 / Т. С. Олійник ; Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка. – Т., 2000. – 386 с.
8. Отин Е.С. Об «Уотергейте» и прочих «-гейтах» / Е.С. Отин // Русская речь, сент.-окт. 1996, № 5. – С. 109–114.
9. Ребрий А.В. Окказионализмы в современном английском языке (структурно-функциональный анализ) : дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / А.В. Ребрий ; Харьковский государственный университет. – Х., 1997. – 203 с.
10. Ретунская М.С. Английская аксиологическая лексика / М.С. Ретунская. – Н. Новгород, 1996. – 272 с.
11. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса / Е.И. Шейгал. – Волгоград, 2000. – 368 с.